

ภาคผนวก ง

รายละเอียดโครงการพัฒนาระบบงานยุติธรรมชุมชน ในจังหวัดน่าน 17 จังหวัด

โครงการพัฒนาระบบงานยุติธรรมชุมชนในจังหวัดน่าน 17 จังหวัด

1. หลักการและเหตุผล

ภายหลังการปฏิรูปโครงสร้างกระทรวงยุติธรรมเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2546 ได้ส่งผลให้กระทรวงยุติธรรมมีการปรับเปลี่ยนภารกิจไปจากเดิมอย่างมากมาย จากที่เคยมีภารกิจในการสนับสนุนการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีของศาล ซึ่งประกอบด้วย การดำเนินงานธุรการของศาลยุติธรรม ด้านการคุมประพฤติ ด้านการบังคับคดี และด้านการฟื้นฟูและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ได้เปลี่ยนมาสู่การเป็นหน่วยงานหลักในกระบวนการยุติธรรมที่มีภารกิจครอบคลุมด้านการอำนวยความยุติธรรม การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพประชาชน การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด และการพัฒนากระบวนการยุติธรรมของประเทศ จะเห็นได้ว่าภารกิจดังกล่าวมีความครอบคลุมภารกิจด้านงานยุติธรรมอย่างกว้างขวาง ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่กระทรวงฯ จะต้องพัฒนากลไกและระบบการบริหารจัดการให้มีสมรรถนะในการผลักดันภารกิจดังกล่าวให้บรรลุผลตามเป้าหมายในการสร้างความเข้มแข็งมั่นคงให้กับสังคมอันจะนำมาซึ่งความสงบสุขของสังคมอย่างยั่งยืน ในขณะที่ยังมีข้อจำกัดอีกมากมายที่จะทำให้ประชาชนทุกพื้นที่ทั่วประเทศเข้าถึงความยุติธรรมอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน บางครั้งถึงกับกล่าวได้ว่าในความยุติธรรมก็ยังไม่มีความยุติธรรมเกิดขึ้น

ด้วยเหตุนี้กระทรวงยุติธรรมจึงมีนโยบายกระจายงานยุติธรรมลงไปยังพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ เพื่อให้ประชาชนในทุกพื้นที่จนถึงระดับรากหญ้าสามารถเข้าถึงความยุติธรรมได้อย่างสะดวกรวดเร็ว เสมอภาคและเป็นธรรม โดยมีแนวทางการดำเนินงาน 3 แนวทาง คือ

1. การจัดตั้งสำนักงานยุติธรรมจังหวัดขึ้นทั่วประเทศ เพื่อเป็นการจำลองกระทรวงยุติธรรมไปยังทุกจังหวัดและขณะนี้ได้เปิดทำการครบทุกจังหวัดขึ้นทั่วประเทศแล้ว เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2548
2. การจัดตั้งเครือข่ายยุติธรรมชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีบทบาทในการอำนวยความยุติธรรมในลักษณะหุ้นส่วน ภายใต้ยุทธศาสตร์ “ยุติธรรมถ้วนหน้า ประชาชนมีส่วนร่วม” โดยมีบทบาทที่สำคัญ เช่น การป้องกันปัญหายาเสพติด การไกล่เกลี่ยและระงับข้อพิพาทในชุมชน การช่วยเหลือบำบัดและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดในชุมชน การให้ความรู้ ความเข้าใจเบื้องต้นและปลูกจิตสำนึกที่ดีด้านยุติธรรม และการสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้กระทำผิดภายหลังการปล่อยตัว เป็นต้น อันจะนำไปสู่

ความเข้มแข็ง และความสงบของชุมชนอย่างยั่งยืน และ 3. การสร้างความร่วมมือและการกระจายงานยุติธรรมสู่องค์กรส่วนท้องถิ่นที่อยู่ระหว่างการศึกษาเพื่อหาความชัดเจนในการดำเนินการ

เนื่องจากที่ผ่านมา กระทรวงยุติธรรมได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในงานยุติธรรมมาอย่างต่อเนื่องโดยได้ดำเนินการร่วมกับภาคประชาชนโดยตรง เช่น อาสาสมัครคุมประพฤติ อาสาสมัครคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และพลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติด เป็นต้น และการดำเนินการร่วมกับหน่วยงานอื่นที่มีเครือข่ายภาคประชาชนอยู่แล้ว เช่น การสร้างเครือข่ายด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพโดยใช้เครือข่ายวัฒนธรรมของกระทรวงวัฒนธรรม เป็นต้น ดังนั้น การพัฒนาเครือข่ายยุติธรรมชุมชนเป็นภารกิจที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการต่อยอดจากต้นทุนเดิมที่มีอยู่แล้ว ด้วยการยกระดับการมีบทบาทของชุมชนในงานยุติธรรมด้วยการเอื้ออำนาจ (Empowerment) ให้กับชุมชนอย่างแท้จริง ในการนี้เพื่อความคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดของการใช้งบประมาณ จึงจำเป็นต้องผลักดันให้มีการพัฒนาเครือข่ายยุติธรรมชุมชนในลักษณะชุมชนนำร่องในพื้นที่ 17 จังหวัด (กทม. ปทุมธานี ระยอง ฉะเชิงเทรา สุรินทร์ ขอนแก่น มหาสารคาม เชียงใหม่ ลำพูน น่าน พิษณุโลก อุตรดิตถ์ ราชบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สุราษฎร์ธานี และ ตรัง) ซึ่งจะดำเนินการในลักษณะเข้มข้น โดยให้ชุมชนมีบทบาทในด้านงานยุติธรรมตามบริบทของแต่ละชุมชน โดยมีกระบวนการในการพัฒนาการวางระบบ การติดตามนิเทศ การให้คำปรึกษา การประเมินผล เพื่อนำไปสู่การสร้างรูปแบบที่เหมาะสมก่อนขยายผลไปยังพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อเสริมสร้างบทบาทและความเข้มแข็งของชุมชน ในการดำเนินการด้านงานยุติธรรมที่สอดคล้องกับสถานการณ์และความต้องการของชุมชน

2.2 เพื่อให้ได้แนวทาง วิธีการและกระบวนการในการพัฒนาเครือข่ายยุติธรรมชุมชนที่จะนำไปสู่การขยายผลไปยังพื้นที่ของทั่วทุกจังหวัดต่อไป

3. เป้าหมาย

3.1 ผลผลิต : ชุมชนจำนวน 36 แห่ง ในพื้นที่ 17 จังหวัด ได้รับการเสริมสร้างบทบาทและความเข้มแข็งในการดำเนินการด้านงานยุติธรรมที่สอดคล้องกับสภาพการณ์และความต้องการของชุมชน

3.2 ผลลัพธ์ : ชุมชนเป้าหมายร้อยละ 80 มีบทบาทและความเข้มแข็งในการดำเนินกิจกรรมยุติธรรมชุมชน รายงานการถอดบทเรียนเกี่ยวกับแนวทาง วิธีการ และกระบวนการในการพัฒนาเครือข่ายยุติธรรมชุมชนที่สามารถนำไปสู่การขยายผลในพื้นที่อื่นต่อไป

4. ระยะเวลาดำเนินโครงการ

ครั้งที่ 1 ระหว่างเดือน พฤษภาคม 2549 ถึง เดือนมีนาคม 2550

ครั้งที่ 2 ระหว่างเดือนตุลาคม 2549 ถึงเดือนกรกฎาคม 2550

5. สถานที่ดำเนินโครงการ

กรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด 17 จังหวัด 36 ชุมชน ปทุมธานี ระยอง ฉะเชิงเทรา สุรินทร์ ชัยภูมิ ขอนแก่น มหาสารคาม เชียงใหม่ ลำพูน น่าน พิษณุโลก อุตรดิตถ์ ราชบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สุราษฎร์ธานี และตรัง

6. แผนการดำเนินโครงการ

ครั้งที่ 1 ระหว่างเดือน พฤษภาคม 2549 ถึง เดือนมีนาคม 2550

กิจกรรม	ระยะเวลาดำเนินงาน
1. หลักสูตรยุติธรรมชุมชน - หลักสูตรแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับงานยุติธรรม 4 ครั้ง - หลักสูตรแกนนำชุมชน 2 ครั้ง - การศึกษาดูงานด้านยุติธรรมชุมชน - การจัดเวทีติดตามประเมินผล 2 ครั้ง - การสรุปและจัดทำรายงานในภาพรวม	มิถุนายน 2549 กรกฎาคม 2549 มิถุนายน 2549 พฤศจิกายน 2549-มกราคม 2550 กุมภาพันธ์ 2550
2. หลักสูตรกระบวนการและวิธีเสริมพลังชุมชน - หลักสูตรกระบวนการทำงานชุมชน - หลักสูตรบริหารจัดการทีมสนับสนุน - การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ - การจัดเวทีเพื่อสรุปในภาพรวม - การ Empower visit - การจัดทำรายงาน	มิถุนายน 2549 กรกฎาคม 2549 กรกฎาคม 2549 สิงหาคม 2549 กันยายน 2549-กุมภาพันธ์ 2550 มกราคม 2550

กิจกรรม	ระยะเวลาดำเนินงาน
3. หลักสูตรการทำงานชุมชน และทักษะการวิจัย - หลักสูตร System thinking 3 รุ่น - หลักสูตร Team Learning 3 รุ่น - หลักสูตร Effective and Networking 3 รุ่น - การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถอดบทเรียน 3 ครั้ง - การติดตามและให้คำปรึกษาในภาพรวมของทุกโครงการ - การเขียนรายงานในภาพรวม	สิงหาคม 2549 กันยายน 2549 พฤศจิกายน 2549 กันยายน 2549-พฤศจิกายน 2549 และ มีนาคม 2550 พฤษภาคม 2549-มีนาคม 2550 มีนาคม 2550
4. หลักสูตรการไกล่เกลี่ยและระงับข้อพิพาทในชุมชน - การจัดทำหลักสูตร - การแก้ไขกฎหมาย ADR ACT - จัดเวที 4 ภาค 4 ครั้ง - จัดเวทีส่วนกลาง 1 ครั้ง - จัดเวทีร่างภาพรวมผลการประชุม - หลักสูตรแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้ง - หลักสูตรนักเจรจาไกล่เกลี่ย - หลักสูตรวิทยากรจัดการความขัดแย้ง - เวทีติดตามประเมินผล - การเขียนรายงานในภาพรวม	มิถุนายน 2549 กรกฎาคม-กันยายน 2549 กันยายน 2549 ตุลาคม 2549 ตุลาคม 2549 ตุลาคม 2549 มีนาคม 2550

ครั้งที่ 2 ระหว่างเดือนตุลาคม 2549 ถึงเดือนกรกฎาคม 2550

กิจกรรม	ระยะเวลาดำเนินงาน
1. หลักสูตรยุติธรรมชุมชน - การนิเทศงานและติดตามประเมินผล - การจัด Focus Group กลุ่มเครือข่าย - การจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ - การสรุปและจัดทำรายงานในภาพรวม	ธันวาคม 2549-มิถุนายน 2550 ธันวาคม 2549-มกราคม 2550 ธันวาคม 2549-กรกฎาคม 2550 กรกฎาคม 2550

กิจกรรม	ระยะเวลาดำเนินงาน
2. หลักสูตรการทำงานชุมชน และทักษะการวิจัย - หลักสูตร Effective and Networking 3 รุ่น - การติดตามและให้คำปรึกษาในภาพรวมของทุกโครงการ - การเขียนรายงานในภาพรวม	ธันวาคม 2549 กุมภาพันธ์ 2550 มีนาคม 2550
3. หลักสูตรการไกล่เกลี่ยและระงับข้อพิพาทในชุมชน - การแก้ไขกฎหมาย ADR ACT - จัดเวที 4 ภาค 4 ครั้ง - จัดเวทีส่วนกลาง 1 ครั้ง - หลักสูตรนักเจรจาไกล่เกลี่ย - หลักสูตรวิทยากรจัดการความขัดแย้ง	ธันวาคม 2549-กุมภาพันธ์ 2550 ธันวาคม 2549-มกราคม 2550 กุมภาพันธ์ 2550 ธันวาคม 2549-กุมภาพันธ์ 2550 มีนาคม-พฤษภาคม 2550

7. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ชุมชนนาร่องมีศักยภาพในการดำเนินบทบาทด้านงานยุติธรรม สามารถนำมติด้านงานยุติธรรมมาใช้ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาในชุมชนได้อย่างบรรลุผลจนส่งผลให้มีความเข้มแข็งและมีความสงบสุข

7.2 ความสำเร็จของชุมชนนาร่องสามารถเป็นแบบอย่างและสร้างการเรียนรู้ให้กับชุมชนใกล้เคียงรวมทั้งชุมชนอื่น ๆ ที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเครือข่ายยุติธรรมชุมชนในชุมชนของตนเอง

7.3 กระทรวงยุติธรรม ได้รับองค์ความรู้และประสบการณ์ในการพัฒนาเครือข่ายยุติธรรมที่จะเป็นประโยชน์ในการนำไปขยายผลในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศ

8. การติดตามและประเมินผล

8.1 ประเมินผลการดำเนินโครงการโดยใช้การสังเกตการณ์และการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมพร้อมทั้งจัดเวทีสรุปบทเรียนในการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่และเครือข่ายยุติธรรมชุมชนทั้งภายในชุมชนและระหว่างชุมชนอย่างต่อเนื่อง

8.2 จัดให้มีโครงการการประเมินผลในภาพรวมโดยนักวิชาการควบคู่กับการดำเนินกิจกรรมโครงการ

9. หน่วยงานรับผิดชอบโครงการ

9.1 กรมคุมประพฤติ

9.2 กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

9.3 สำนักงาน ป.ป.ส.

9.4 สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม

9.5 คณะกรรมการอำนวยการพัฒนาสำนักงานยุติธรรมจังหวัด และเครือข่าย

ยุติธรรมชุมชน

9.6 คณะอนุกรรมการพัฒนาเครือข่ายยุติธรรมชุมชน

ภาพที่ 1
รูปแบบที่ 3 การพัฒนาบุคลากรของโครงการพัฒนาระบบงานยุติธรรมชุมชนในจังหวัดน่าน 17

หลักสูตรที่ 5 การวิจัยการเชื่อมโยงเครือข่ายยุติธรรมชุมชนกับการบริหารราชการจังหวัดแบบบูรณาการและการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น

